

Motion till riksdagen 2025/26:2752

av **Mathias Tegnér m.fl. (S)**

Om offentlig upphandling och grön innovation

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en strategi och långsiktig plan för hur Sverige på ett rättvist sätt kan genomföra omställningen till ett hållbart samhälle och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riktlinjerna för offentlig upphandling ska justeras så att de konsekvent styr mot hållbara varor och tjänster och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Klimatkrisen är vår tids största ödesfråga. FN:s klimatpanel (IPCC) konstaterar att de kommande åren är avgörande för att världen ska klara att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader. Sverige har unika möjligheter att vara ett föregångsland, men då krävs att vi agerar kraftfullt och rättvist.

Vår generation bär ansvaret. Att skjuta upp nödvändiga beslut innebär att vi överlåter både kostnaderna och konsekvenserna på våra barn. En hållbar framtid kräver att utsläppen minskar här och nu – inte att de ökar, vilket riskerar att bli konsekvensen av den nuvarande högerregeringens politik.

En rättvis omställning betyder att klimatarbetet måste kombineras med social rättvisa. Alla människor, oavsett inkomst, bostadsort eller yrke, ska ha möjlighet att bidra och få ta del av de vinster som den gröna omställningen innebär. Klimatpolitiken får aldrig öka klyftorna i samhället.

En särskilt kraftfull hävstång för omställningen är offentlig upphandling. Den offentliga sektorn köper varje år varor och tjänster för i runda slängar 900 miljarder kronor – motsvarande omkring en sjättedel av BNP. Det gör upphandlingarna till ett av de mest effektiva verktygen för att styra marknaden mot hållbarhet.

Genom att ställa krav på klimatpåverkan, cirkularitet och sociala villkor kan staten, kommuner och regioner driva på en grön och rättvis utveckling. Samtidigt kan upphandlingar fungera som en motor för innovation. När den offentliga sektorn efterfrågar nya lösningar – allt från fossilfria transporter och klimatsmarta byggmaterial till digitala tjänster som minskar resursanvändningen – stimulerar det företag att utveckla ny teknik, investera i forskning och våga ta fram produkter som annars kanske aldrig nått marknaden. Offentlig sektor kan därmed fungera som en testbädd för morgondagens hållbara lösningar.

Matområdet är ett särskilt tydligt exempel. Kommuner och regioner serverar varje dag över tre miljoner måltider i skolor, äldreomsorg och sjukvård. Genom att ställa krav på ekologiska, klimatsmarta och närproducerade livsmedel kan offentlig sektor driva en utveckling där svenska jordbrukare får incitament att ställa om till mer hållbara produktionsmetoder.

Redan i dag finns goda exempel:

- Skåne har genom gemensam upphandling ökat andelen lokalt producerad och ekologisk mat i skolorna.
- Uppsala kommun har minskat klimatavtrycket från offentliga måltider genom att öka andelen vegetariska alternativ och klimatmärka menyerna.
- Region Västra Götaland har använt upphandling för att främja innovativa lösningar som minskar matsvinnet.

Ett viktigt verktyg är också att förändra normer kring vad som serveras. Genom att ibland byta ut kött mot vegetariska alternativ kan utsläppen minska kraftigt, utan att kvalitet eller näringsinnehåll försämras. Nötkött har till exempel upp till 30 gånger högre klimatpåverkan än baljväxter. När skolor och vårdinrättningar serverar klimatsmarta måltider skapas nya vanor och förväntningar – det som tidigare uppfattades som alternativ kan bli det nya normala. På så vis kan offentlig sektor bidra till en bredare samhällsförändring där hållbar mat blir standard, inte undantag.

Den här typen av upphandlingar bidrar samtidigt till bättre folkhälsa, stärkt svensk livsmedelsproduktion och ökad motståndskraft i tider av kris.

Därför behövs en 100 procent hållbar upphandlingspolitik. Det innebär att varje skattekrona som används för inköp ska bidra till minskade utsläpp, stärkt social hållbarhet, innovation och konkurrenskraft. Detta stärker dessutom svenska och lokala producenter, skapar fler gröna jobb och minskar sårbarheten i globala leverantörskedjor. Kortare transportavstånd och starkare lokalsamhällen ger både klimatsmarta lösningar och ökad trygghet.

Vi har varken tid eller råd att vänta. Sverige behöver en tydlig färdplan för en rättvis, innovativ och ambitiös klimatomställning – och verktygen för att genomföra den finns redan. Nu krävs politisk vilja.

Mathias Tegnér (S)

Mattias Vepsä (S)

Jytte Guteland (S)